

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 22. března 2016 ve věci č. 23682/13 – *Guberina proti Chorvatsku*

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že tím, že vnitrostátní orgány při posuzování žádosti stěžovatele o osvobození od daně z převodu nemovitosti nezohlednily, že předmětnou nemovitost stěžovatel koupil z důvodu nezbytnosti zajistit vhodné bydlení pro svého těžce postiženého syna, došlo k porušení zákazu diskriminace na základě zdravotního postižení (článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1). Soud stěžovateli přiznal náhradu nemajetkové újmy ve výši 5 000 eur.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2000 stěžovatel, který žil s manželkou a dvěma dětmi, koupil byt o rozloze přes 110 m². V roce 2003 se stěžovateli narodil syn, který od narození trpěl mozkovou obrnou, vážným mentálním postižením a epilepsií. Jelikož byt, v němž rodina bydlela, byl situován ve třetím patře bytového domu bez výtahu a bylo obtížné nejmladšího syna, který byl upoután na invalidní vozík, dopravovat k lékaři či do školky, stěžovatel v roce 2006 koupil menší rodinný dům a byt, v němž rodina dosud bydlela, prodal.

Stěžovatel následně požádal finanční úřad o osvobození od daně z převodu nemovitostí, které zákon umožňoval v případech nabytí nemovitosti určené k bydlení, kdy žádný člen rodiny nevlastní jinou nemovitost, která by uspokojovala bytové potřeby rodiny. V roce 2009 finanční úřad a následně i ministerstvo financí stěžovatelovu žádost odmítlo s tím, že jelikož byt, ve kterém rodina bydlela, byl dostatečně velký pro pětičlennou rodinu, splňoval hygienické a technické požadavky a byl připojen na rozvod elektřiny, vody a další sítě, zajišťoval bytové potřeby rodiny. Stěžovateli byla vyměřena daň ve výši 11 250 eur.

Stěžovatel proti rozhodnutí daňových orgánů brojil žalobou, v níž především namítal, že byly zcela pomínuty specifické potřeby jeho rodiny vyplývající z postižení jeho nejmladšího syna a že v jeho případě je existence výtahu v domě z pohledu naplnění bytových potřeb rodiny stejně relevantní okolností jako napojení bytu na rozvod elektrické sítě či vodovod. Správní soud nicméně v roce 2012 jeho žalobu zamítl s tím, že daňové orgány vyložily příslušné zákonné ustanovení umožňující osvobození od daně správně.

V roce 2012 rozhodnutí soudu potvrdil ústavní soud, když odmítl stěžovatelovu argumentaci, že daňové orgány v rozporu s článkem 14 Úmluvy nepřikročily s ohledem na situaci jeho rodiny k širšímu než obvyklému výkladu pojmu základní požadavky infrastruktury naplňující bytové potřeby rodiny, a nenapravily tak faktickou nerovnost vyplývající ze zdravotního postižení jeho syna.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 ÚMLUVY VE SPOJENÍ S ČLÁNEM 1 PROTOKOLU Č. 1

Stěžovatel namítal, že nespravedlivým výkladem daňového zákona, který přijaly vnitrostátní orgány, došlo k porušení zákazu diskriminace na základě zdravotního postižení.

Soud úvodem připomněl, že k porušení zákazu diskriminace dojde též tehdy, pakliže stát bez objektivních a rozumných důvodů nezachází odlišně s osobami, které se nacházejí v podstatně odlišných situacích (*Thlimmenos proti Řecku*, č. 34369/97, rozsudek velkého senátu ze dne 6. dubna 2000, § 44). Obecné opatření či politika se též může dostat do rozporu s článkem 14 Úmluvy, jestliže

má nepřiměřeně negativní důsledky pro určitou skupinu osob, byť na tuto skupinu není specificky zaměřena (*D. H. a ostatní proti České republice*, č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007, § 175). V daňové oblasti státy tradičně požívají širokého prostoru pro uvážení. Pokud se však omezení základních práv týká zvláště zranitelné skupiny osob, která v minulosti trpěla diskriminačním zacházením ústícím například v sociální vyloučení, je prostor pro uvážení státu podstatně užší. Toto diskriminační zacházení mohlo nabýt kupříkladu i podoby legislativních stereotypů, které vylučují individuální posouzení potřeb a schopností daných osob. Mezi takové skupiny osob patří i osoby se zdravotním postižením (*Alajos Kiss proti Maďarsku*, č. 38832/06, rozsudek ze dne 20. května 2010, § 42). Konečně jakákoli opatření týkající se dětí se zdravotním postižením musí být vedena primárně zásadou nejlepšího zájmu dítěte (srov. čl. 7 odst. 2 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením).

Ve vztahu k projednávané věci Soud poznamenal, že stěžovatelem namítaná diskriminace není dána jeho zdravotním postižením, ale zdravotním postižením jeho syna. Pojem „jiné postavení“ obsažený v článku 14 Úmluvy má však dle Soudu široký význam a v minulosti pod něj byla podřazena například situace rodiny, s níž bylo zacházeno odlišně z důvodu místa pobytu dětí (*Efe proti Rakousku*, č. 9134/06, rozsudek ze dne 8. ledna 2013, § 48). Jelikož stěžovatel má k synovi, jehož zdravotní postižení je namítaným důvodem diskriminace v projednávané věci, úzký osobní vztah a poskytuje mu péči, je daná situace pokryta zákazem diskriminace na základě zdravotního postižení ve smyslu článku 14 Úmluvy.

Soud dále konstatoval, že s ohledem na rozsah postižení syna stěžovatele musela mít absence výtahu v domě na kvalitu života rodiny značný vliv, a to v takové míře, kterou by měla na zdravého člověka situace, kdy by vlastnil byt, do něhož by neměl vhodný přístup nebo který by nebyl napojen na veřejné sítě. Stěžovatel tak podle Soudu byl ve srovnatelné situaci s osobami, které si pořizovaly byt vyhovující základním infrastrukturním požadavkům. Jeho situace však byla odlišná v tom, že pojem „základní požadavky infrastruktury“ musí být ve světle mezinárodních standardů vykládán též jako zajištění nezbytné přístupnosti, tedy v dané věci včetně existence výtahu. Vnitrostátní orgány však specifické potřeby rodiny stěžovatele nijak nezohlednily a jeho žádost posuzovaly podle stejných kritérií jako jakoukoli jinou situaci. Je proto dle Soudu namístě posoudit, zda pro toto stejné zacházení se stěžovatelem existovaly objektivní a rozumné důvody.

V této souvislosti Soud poznamenal, že příslušné ustanovení daňového zákona užívá obecné pojmy, jako „základní infrastruktura“ či „hygienické a technické požadavky“. Jiné vnitrostátní právní předpisy přitom dávají určité vodítko, co je nutné považovat za požadavek na přístupnost pro osobu se zdravotním postižením. Vyhláška o přístupnosti budov pro osoby s omezenou pohyblivostí uvádí výtah jako jeden ze základních požadavků. Přijetím Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením se pak žalovaný stát zavázal řídit se příslušnými zásadami, jakými jsou přijetí přiměřených úprav, přístupnost a nediskriminace osob se zdravotním postižením za účelem jejich plného zapojení do všech složek sociálního života na rovném základě s ostatními. Příslušné orgány nicméně při výkladu daňového zákona nijak nepřihlédly k těmto ustanovením vnitrostátního a mezinárodního práva.

Výklad pojmu „základní požadavek infrastruktury“, který vnitrostátní orgány přijaly, dle Soudu nezohlednil dostatečně specifika projednávané věci dané zdravotním postižením stěžovatelova syna. Příslušné orgány přitom pro svůj postup, jímž nezohlednily nerovné postavení, v němž se stěžovatel nacházel, nepodepřely objektivními a rozumnými důvody. Došlo proto k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1.